

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 06.08.1996, sp. zn. 4 To 514/96, ECLI:CZ:KSCB:1996:4.TO.514.1996.1

Číslo: 18/1997

Právní věta: Pozorování ve zdravotnickém ústavu za účelem vyšetření duševního stavu obviněného podle § 116 odst. 2 tr.ř. může soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce nařídít jen tehdy, když už vyčerpali všechny možnosti vyšetření duševního stavu obviněného jinak, nebo je-li z okolností týkajících se jeho osoby zřejmé, že žádné jiné možnosti nejsou. Takový postup bude na místě, pokud z vyjádření znalců psychiatrů je nepochybné, že nemohou bez pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu učinit spolehlivé diagnostické závěry o jeho duševním stavu. Soud nemůže závěr o potřebě takového pozorování učinit jen na základě vlastních úvah, neboť jde o otázku, k jejímuž zodpovězení je třeba odborných znalostí.

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích

Datum rozhodnutí: 06.08.1996

Spisová značka: 4 To 514/96

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vyšetření duševního stavu

Předpisy: 141/1961 Sb. § 116 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti obviněného zrušil Krajský soud v Českých Budějovicích usnesení Okresního soudu ve Strakoncích ze dne 8. 7. 1996 sp. zn. Nt 149/96 a tomuto soudu přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením Okresní soud ve Strakoncích podle § 116 odst. 2 tr. ř. nařídil, aby obviněný J. G., invalidní důchodce, byl pozorován ve zdravotnickém ústavu. Dospěl totiž k závěru, že obviněný je osobou mentálně retardovanou, je hluchoněmý a je zbaven rozhodnutím soudu způsobilosti k právním úkonům. V minulosti byl trestně stíhán, opakovaně byl zkoumán jeho duševní stav, závěry znaleckých posudků se však v posuzování jeho intelektu i jeho duševního stavu lišily. Přesto předchozí trestní stíhání skončila vždy zastavením pro trestní neodpovědnost obviněného. Obviněný není schopen se dorozumět oficiální znakovou řečí a nelze připustit, aby projevy obviněného tlumočil někdo z jeho rodinných příslušníků, aniž si orgány činné v trestním řízení mohly ověřit obsah sdělení a jeho přetlumočení. Znalecké vyšetření duševního stavu obviněného, který je stíhán pro trestný čin

pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1 tr. zák., trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, písm. a), b) tr. zák. a trestný čin poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák., kterých se měl dopustit od října 1995 až do února 1996, musí proběhnout jeho pozorováním ve zdravotnickém zařízení, neboť je nutné vyšetřit nejen jeho duševní stav znalci psychiatrie, ale i klinickým psychologem a sexuologem. Tato vyšetření musí proběhnout tak, jako by s ním komunikace možná nebyla.

Proti tomuto usnesení podal včas stížnost obviněný. Prostřednictvím svého obhájce namítl, že nařízení pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu je značným zásahem do způsobu života obviněného, takže takový postup by bylo možno zvolit pouze za situace, kdy již byly vyčerpány všechny možnosti vyšetření duševního stavu. Protože dosud nebyly učiněny žádné kroky k tomu, aby zdravotní stav obviněného byl vyšetřen jiným způsobem, když největším problémem je možnost navázat s obviněným kontakt, má za to, že není dán důvod pro postup podle ustanovení § 116 odst. 2 tr. ř. Navrhl proto, aby napadené usnesení bylo zrušeno.

Krajský soud v Českých Budějovicích, jak je mu uloženo ustanovením § 147 odst. 1 tr. ř., přezkoumal napadené usnesení i řízení jemu předcházející a dospěl k závěru, že stížnost obviněného je důvodná.

Obviněný J. G. je podezřelý z trestného činu pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit jednak v měsíci říjnu 1995 vůči nezl. M. G., a dne 5. 2. 1996 vůči nezl. Ž. G. Je stíhán i pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. a trestný čin poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 tr. zák., jichž se měl dopustit v přesně nezjištěném dni od 25. 1. do 14. 2. 1996 vloupáním do objektu klubovny vodáků ve Strakonících, kde odcizil určité věci a současně způsobil další škody na objektu. Okresní státní zástupkyně v souvislosti s trestním stíháním obviněného podala okresnímu soudu návrh, aby ve smyslu § 116 odst. 2 tr. ř. bylo nařízeno pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu, a to za účelem vypracování znaleckého posudku znalců z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, klinická psychologie a sexuologie. Svůj návrh odůvodnila v podstatě stejnými skutečnostmi, na které v odůvodnění napadeného usnesení poukazyval i soud prvního stupně.

Z obsahu trestního spisu je zřejmé, že již v měsíci červnu 1996 byl Okresním státním zastupitelstvím ve Strakonících podán Okresnímu soudu ve Strakonících návrh na vzetí obviněného do vazby, a to z důvodů uvedených v § 67 písm. c) tr. ř. Při jednání o tomto návrhu vyjádření obviněného tlumočil E. B., druh matky obviněného, který byl jako tlumočník přibrán z toho důvodu, že obviněný neznal klasickou řeč hluchoněmých a E. B. prohlásil, že rozumí tomu, co obviněný sděluje. Spisový materiál předložený soudci rozhodujícímu o vazbě obviněného obsahoval i přibrání tlumočníka pro hluchoněmé K. F. a jeho sdělení, že není schopen obviněnému porozumět. S ohledem na obsah materiálů přípravného řízení soudce rozhodující o vazbě neshledal důvody, pro které byl návrh na vzetí obviněného do vazby podán, a proto podle § 77 odst. 2 tr. ř. obviněného ze zadržení propustil.

Z příložených trestních spisů je zřejmé, že duševní stav obviněného byl v minulosti opakovaně zkoumán znalci psychiatrie, přičemž předchozí trestní stíhání obviněného vždy končila zastavením trestního stíhání pro jeho trestní neodpovědnost s ohledem na pochybnosti o jeho rozpoznávacích a ovládacích schopnostech či jeho duševní poruše. Přestože okresní soud dospěl k závěru, že obviněný není schopen se dorozumět běžnou znakovou řečí s tlumočníkem znakové řeči a jeho projev nemůže tlumočit nikdo z jeho rodinných příslušníků, z obsahu znaleckého posudku založeného ve spise ČVS OVV-514/93, který podala Psychiatrická léčebna Praha 8 - Bohnice v komisi ve složení MUDr. D. V., MUDr. Z. K. a PhDr. I. H., je zřejmé, že ačkoliv obviněný je hluchoněmý s hluchotou nedosahující absolutního stupně a má výrazně ztíženou komunikaci, neboť neabsolvoval výuku hluchoněmých, dorozumívání s ním se děje bez větších potíží v romštině, ale je schopen porozumět pokynům i v jazyce českém.

Především je nutné se zabývat otázkou, zda je nezbytné vyšetřit duševní stav obviněného

pozorováním ve zdravotnickém ústavu, jak má na mysli ustanovení § 116 odst. 2 tr. ř., či zda tak nelze učinit jinou cestou. Toto ustanovení totiž vzhledem k tomu, že je omezením osobní svobody, je závažným zásahem do osobní svobody srovnatelným s vazbou. Postup podle ustanovení § 116 odst. 2 tr. ř. je namístě zejména tehdy, když z vyjádření znalců psychiatrů vyplývá, že bez pozorování obviněného ve zdravotnickém zařízení nemohou učinit spolehlivé diagnostické závěry o jeho duševním stavu. V této trestní věci totiž dosud nebyl vyžádán znalecký posudek znalců psychiatrů a ani jejich vyjádření, zda by znalci mohli znalecký posudek ohledně duševního stavu obviněného vypracovat, tedy zda by nepostačovalo ambulantní vyšetření. Pozorování ve zdravotnickém ústavu nemůže být založeno jen na úvaze soudu. Postup podle tohoto ustanovení je namístě jen tehdy, pokud by z vyjádření znalců psychiatrů bylo nepochybné, že nemohou spolehlivě diagnostikovat jeho duševní stav. Protože v této trestní věci dosud znalci psychiatři, ani psycholog či sexuolog příbrání nebyli, nemohli se ani vyjádřit, zda jsou či nejsou schopni vypracovat znalecký posudek, je rozhodnutí podle ustanovení § 116 odst. 2 tr. ř. přinejmenším předčasné, a to zejména i s ohledem na obsah přiložených trestních spisů, kdy předchozí znalci byli schopni s obviněným komunikovat a navázat s ním natolik hodnotný kontakt, který jim umožňoval vypracovat znalecký posudek.

Ke stížnosti obviněného proto musel krajský soud napadené usnesení podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušit a okresnímu soudu uložit, aby o věci znovu jednal a rozhodl.